

2) ระยะเวลาดำเนินการ

12 – 13 ธันวาคม 2545

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาควิชาโอกาส จำนวน 67 คน วิทยากรชุมชน ได้แก่ อาจารย์วีระ คำวิเศษณ์ และอาจารย์ชไมมน ศรีสุรภัย และ อาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้องประชุม อาคารฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ตึก 29)

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ก่อนที่จะให้นักศึกษาได้ลงปฏิบัติการในชุมชนจริง ๆ นอกจากจัดกิจกรรมพัฒนา “จิตสำนึกชุมชน” ซึ่งเปรียบเสมือนการพัฒนาจิตใจให้เกิดความพร้อมแล้ว พิเศษต่อไปก็คือ การพัฒนาสมอง โดยการมอบเครื่องมือในการปฏิบัติการให้ ดังนั้นในวันที่ 12 – 13 ธันวาคม 2545 ผู้สอนจึงได้เชิญวิทยากร 2 ท่าน คืออาจารย์วีระ คำวิเศษณ์ และอาจารย์ชไมมน ศรีสุรภัย ทั้ง 2 ท่านเป็นอาจารย์ประจำสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ และเป็นวิทยากรแกนนำฝึกอบรม พัฒนาผู้นำ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักศึกษา โดยเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการการศึกษาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเทคนิค “การสร้างอนาคตร่วมกัน” (Future Search Conference) โดยมีขั้นตอนการฝึกอบรมดังนี้

1) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมนักศึกษาประเมินตนเอง (โดยใช้แบบประเมิน รายละเอียดภาคผนวก ก)

2) ขั้นตอนการจัดกิจกรรม แบ่งออกเป็น 4 กิจกรรมย่อย ดังนี้

(1) กิจกรรมที่ 1 เป็นกิจกรรมในขั้นนำ เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดำเนินกิจกรรมโดยใช้เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพื่อน ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันร้องเพลงพร้อมทำท่าทางประกอบเพลง

(2) กิจกรรมที่ 2 เป็นกิจกรรมสำรวจตัวเอง โดยใช้ชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงตัวเองและที่สัมพันธ์กับตัวเอง ได้มีการทำตารางสำรวจตัวเองตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งตารางออกเป็น 4 ช่วง คือ พ.ศ. 2524 – 2530, พ.ศ. 2531 – 2535, พ.ศ. 2536 – 2540, พ.ศ. 2541 – 2545 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษ้อ่านสำรวจตัวเอง และบันทึกไปตามช่วง พ.ศ. ต่าง ๆ เป็นการปลุกความคิดให้เกิดขึ้น

(3) กิจกรรมที่ 3 เป็นกิจกรรมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของประเทศ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งกลุ่มช่วยกันระดมความคิด กลุ่มละประมาณ 10 คน ระดมความคิดด้านการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคมและ

ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แบ่งช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วง พ.ศ. 2524 – 2534 และ ช่วง พ.ศ. 2535 – 2545

(4) กิจกรรมที่ 4 เป็นกิจกรรมสุดท้ายมีชื่อกิจกรรมว่า “ทุกข์ของคน เชียงใหม่” เป็นการระดมความคิดของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับปัญหาของคนเชียงใหม่ และให้แต่ละกลุ่มร่วมกันนำเสนอต่อที่ประชุมในรูปแบบที่ความคิด

6) ผลของการจัดกิจกรรม

หลังจากการจัดกิจกรรมและจากการวิเคราะห์แบบประเมินของนักศึกษาแล้ว ผู้สอนพบว่า ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษามีดังนี้

(1) นักศึกษาได้เทคนิคในการศึกษาชุมชน โดยเฉพาะเทคนิค F.S.C. (การศึกษาชุมชน โดยสร้างอนาคตร่วมกัน)

(2) นักศึกษาเข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมชัดเจนขึ้น

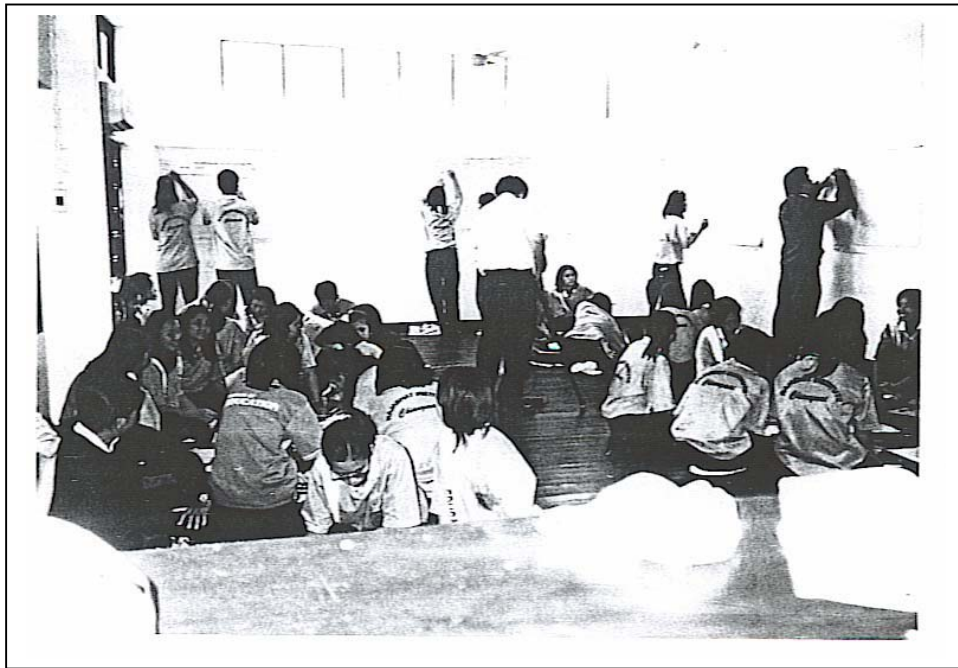
(3) นักศึกษาเรียนรู้การปฏิบัติตัวในขณะลงศึกษาชุมชน

(4) นักศึกษารู้เทคนิคการตั้งประเด็นคำถามและการจดบันทึกข้อมูล ในขณะลงศึกษาชุมชน

(5) นักศึกษามีทัศนคติที่ดีและมีความมั่นใจการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

รูปภาพที่ 3.11 วิทยาการกระบวนการฝึกทักษะการศึกษาชุมชน โดยใช้เทคนิค F.S.C

รูปภาพที่ 3.12 กิจกรรมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของประเทศตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

รูปภาพที่ 3.13 กิจกรรมขั้นสำรวจตนเอง

4) สถานที่และเวลา

ศูนย์พัฒนาเด็กทำบุญเรื่อง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ก่อนการดำเนินกิจกรรม ผู้สอนได้ประชุมรวมกับผู้นำชุมชน โดยการประสานงานของผู้ช่วยนักวิจัยในท้องถิ่น คือ นายสมบุญ รوبرู้และนายอินตัน พันธุรักษา ซึ่งได้ร่วมกันวางแผนจัดเวทีเสวนาชาวบ้าน ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ซึ่งการเตรียมการได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของนักวิจัย ดังนี้คือ

นักวิจัย	งานที่รับผิดชอบ
นายสมบุญ รوبرู้	- ประสานคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องของอบต. บ้านแหวน และทำหนังสือเชิญ - กล่าวเปิดเวทีเสวนาและให้แนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัยของอบต.
นายอินตัน พันธุรักษา	- ประสานชาวบ้าน ผู้นำองค์กรในพื้นที่ทำบุญเรื่อง - จัดเตรียมสถานที่จัดเสวนา สวัสดิการต่าง ๆ ในการจัดเสวนา - ประสานบุคลากรของชุมชนที่จะเป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่มให้นักศึกษา - พิธีกรในการจัดเสวนา
นางกัณฑ์ฤทัย ห้วยนาทราย	- บันทึกข้อมูล บันทึกภาพ - ดูแลการทำกิจกรรมในกลุ่มย่อย
นางเยี่ยมลักษณ์ อุดการ	- เตรียมและชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมแก่นักศึกษา - ติดต่อประสานรถรับ – ส่งนักศึกษา - งบประมาณ ค่าใช้จ่าย - การกล่าวรายงาน - การสรุปกิจกรรม

ซึ่งในวันที่จัดกิจกรรม ในวันที่ 15 ธันวาคม 2545 ชุมชนได้ให้การจัดกิจกรรมครั้งนี้ว่า “เวทีเสวนาชาวบ้านภูมิปัญญาบ้านทำบุญเรื่องกับการพัฒนาเด็ก” ลักษณะของกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ช่วง กล่าวคือ

กิจกรรมช่วงเช้า : เป็นการเปิดเวทีเสวนาชาวบ้าน มีการอภิปรายเรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่น
บ้านทำบุญเรื่องกับการพัฒนาเด็ก” ซึ่งมีผู้ร่วมเสวนาหลัก ดังนี้คือ

นายสมบุญ ครอบรู้

นายบุญศรี บัวเงิน

นายพงษ์รัก เปรมปรีดิ์

พ่อแก้ว คำบุญปิ่น

ซึ่งในขณะมีการเสวนา ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำ
ภูมิปัญญาในชุมชนที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก มาใช้ในการพัฒนาเด็ก จากการจัดเวทีเสวนา
ในช่วงเช้า พอสรุปได้ดังนี้

การพัฒนาเด็กที่ชุมชนต้องการก็คือ ให้นั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการบูรณาการ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนเข้าไปด้วย เพราะเกรงว่าหากไม่รับดำเนินการ ภูมิปัญญาที่มีอยู่ใน
ชุมชน อาจจะถูกลบเลือนไป จนในที่สุดก็จะไม่เหลืออยู่อีกเลย ดังนั้นที่ประชุมเห็นพ้องกันว่า
สิ่งที่ชุมชนจะต้องเน้น ก็คือเรื่องของภูมิปัญญา ซึ่งในอดีตชาวบ้านก็ได้ใช้ภูมิปัญญาในการเลี้ยงดู
ลูกหลานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีอยู่หลายอย่าง เช่น เพลงกล่อมเด็ก การละเล่น ของเล่นสมุนไพร
คติความเชื่อ พิธีกรรม เป็นต้น ซึ่งในตอนท้ายของกิจกรรมช่วงเช้า ได้มีการชี้แจงให้ชาวบ้าน
ที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ว่า ระหว่างวันที่ 16 ธันวาคม 2545 – 16 มกราคม 2546 จะมีนักศึกษา
โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 67 คน จะมาเรียนรู้ร่วมกับ
ชาวบ้านในชุมชนทำบุญเรื่อง เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญา ดังนั้นจึงขอความร่วมมือ
จากชาวบ้านทุกในในหมู่บ้าน ในการให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการอบรม
เลี้ยงดูเด็ก

ซึ่งเมื่อรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว นักศึกษาและชาวบ้านก็จะได้ร่วมกันตรวจสอบ
และจัดนิทรรศการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ 2546 หลังจากนั้น ก็นำเอา
ข้อมูลภูมิปัญญาที่ได้มาเรียบเรียงพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อใช้ในการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนา
เด็กในชุมชนเราต่อไป

ซึ่งการชี้แจงดังกล่าวนี้ ชาวบ้านและผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพอใจเป็นอย่างยิ่งและยินดี
ให้ความร่วมมือในการสืบสานภูมิปัญญาครั้งนี้ของชุมชนตนเอง

กิจกรรมช่วงบ่าย : ผู้สอนและคณะวิจัยร่วมด้วยชาวบ้านที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม
พร้อมนักศึกษา ปฏิบัติกิจกรรมในช่วงบ่ายต่อไป

นายอินพัน พันธุรักษา ประธานศูนย์พัฒนาเด็กทำบุญเรื่องและผู้ช่วยนักวิจัย ได้เป็น
ผู้ดำเนินกิจกรรมต่อ ดังนี้

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมประเด็นของภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากเวทีเสวนาในภาคเช้ามาสรุป พบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะต้องศึกษามีอยู่ 10 ประเด็นคือ

1. คติความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู
2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู เจตคติ บทบาทของผู้ใหญ่ต่อเด็ก
3. เพลงกล่อมเด็ก เพลงสำหรับเด็ก
4. การละเล่นพื้นบ้านของเด็ก
5. สื่อของเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก
6. อาหารสำหรับเด็ก / สมุนไพรที่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
7. นิทานพื้นบ้าน
8. ประเพณีชุมชน สภาพแวดล้อมในชุมชนที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
9. วัฒนธรรม ประเพณีในชุมชนต่อการพัฒนาเด็ก
10. ลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว

จึงได้จัดให้นักศึกษาแบ่งออกเป็น 10 กลุ่ม และให้แต่ละกลุ่มเลือกประเด็นที่จะศึกษากลุ่มละ 1 ประเด็น หลังจากนั้นก็นำให้นักศึกษาได้รู้จักพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม ซึ่งพี่เลี้ยงประจำกลุ่มมีคุณสมบัติ

- 1) เป็นชาวบ้านในชุมชนที่าวบุญเรื่อง
- 2) มีความประสงค์จะเข้าร่วมกิจกรรม
- 3) เป็นผู้ที่สามารถประสานแหล่งความรู้ บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาในชุมชนได้

หน้าที่

- 1) ดูแลให้คำปรึกษาและประสานงานระหว่างนักศึกษากับแหล่งภูมิปัญญาในการลงศึกษาชุมชนทุกครั้ง

หลังจากนั้นนักศึกษากับพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และวางแผนนัดวัน เวลาที่จะลงไปศึกษาชุมชน ก่อนเสร็จสิ้นกิจกรรมในครั้งนี้ นักศึกษาแต่ละกลุ่ม ได้ส่งแผนการศึกษาชุมชนแก่คณะวิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามประเมินผลการลงศึกษาชุมชนต่อไป

6) ผลของการจัดกิจกรรม

หลังจากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นดังนี้

- (1) นักศึกษาได้ทราบความต้องการ ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กที่แท้จริงของชุมชน
- (2) นักศึกษาได้ร่วมวางแผนปฏิบัติการกับผู้นำชุมชนในการศึกษาข้อมูลภูมิปัญญา
- (3) ได้แผนการศึกษาชุมชน จำนวน 10 แผน
- (4) นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจการทำงานร่วมกันในการจัดเวทีชาวบ้านในสถานการณ์จริง
- (5) ชุมชนได้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในภูมิปัญญาของชุมชนต่อการพัฒนาเด็ก
- (6) เกิดความตื่นตัวในด้านการให้ความร่วมมือของชุมชน

6.2.8 กิจกรรมศึกษาชุมชน

1) วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการศึกษาชุมชนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานการณ์จริง
- (2) เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ร่วมเรียนรู้กับชุมชน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

16 ธันวาคม 2545 – 16 มกราคม 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- (1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาควิชาโยกาส จำนวน 67 คน
 - (2) บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูในชุมชนที่นักศึกษาสัมภาษณ์ 54 คน
 - (3) ผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม 13 คน
- คณะผู้วิจัย

4) สถานที่และเวลา

ชุมชนท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

หลังจากการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้าน “ภูมิปัญญาบ้านท้าวบุญเรืองกับการพัฒนาเด็ก” ในวันที่ 15 ธันวาคม 2546 ณ ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรืองแล้ว ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาแต่ละคนทำแบบประเมินตนเองก่อนลงศึกษาชุมชนใน 3 ประเด็น

- (1) ความรู้ก่อนลงศึกษาชุมชน
- (2) ความสามารถก่อนลงศึกษาชุมชน
- (3) ความรู้สึกก่อนลงศึกษาชุมชน

หลังจากนั้นนักศึกษาได้เริ่มปฏิบัติการในการศึกษาชุมชนในสภาพจริงตามหัวข้อกลุ่มรับผิดชอบ โดยมีชาวบ้าน ผู้นำชุมชนที่ได้รับหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม เป็นผู้คอยดูแลและให้ความสะดวกแก่นักศึกษาทุกกลุ่ม ในส่วนของนักวิจัยที่ได้มีการประชุมแบ่งงานในการนิเทศติดตามการทำงานของนักศึกษา โดยแบ่งความรับผิดชอบดังนี้

ผศ.เยี่ยมลักษณ์ อุดการ รับผิดชอบนักศึกษา 3 กลุ่ม ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมของชุมชนต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
2. รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเด็กในชุมชน (อดีต, ปัจจุบัน)
3. ลักษณะปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว

นางกันต์ฤทัย นาห้วยทราย รับผิดชอบนักศึกษา 3 กลุ่ม ได้แก่

1. นิทานพื้นบ้านสำหรับเด็ก
2. สื่อของเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก
3. อาหารและสมุนไพรสำหรับการเลี้ยงดูเด็ก

นายอินทน์ พันธุรักษา และนายสมบุญ รอดู รับผิดชอบ นักศึกษา 4 กลุ่ม ได้แก่

1. คติชาวบ้าน ความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
2. วัฒนธรรมประเพณีที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
3. การละเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก
4. เพลงกล่อมเด็ก / เพลงสำหรับเด็ก

การติดตามนิเทศ

ผลการปฏิบัติงานปรากฏดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีทักษะในการใช้คำถามและการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน ในช่วงของการปฏิบัติงานก็มุ่งจะถามเฉพาะในประเด็นที่ตนเองรับผิดชอบมากเกินไป จนทำให้บุคคลที่ให้ข้อมูลอัดอัด บรรยายไม่เป็นธรรมชาติ

คณะวิจัย จึงได้ร่วมกันหาหรือหาแนวทางแก้ไขได้ข้อตกลงว่า

1. อาจารย์ประจำกลุ่ม จะดำเนินการประชุมชี้แจงและพูดคุยเกี่ยวกับเทคนิคต่าง ๆ ในการตั้งคำถามให้แก่ นักศึกษาของแต่ละกลุ่ม และให้นักศึกษามาพบ เพื่อพูดคุยก่อน / หลังการลงศึกษาชุมชนทุกครั้ง
2. อาจารย์ประจำกลุ่ม จะต้องลงไปติดตามนิเทศการทำงานของนักศึกษาด้วยเพื่อประเมินถึงแม้ว่าจะมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่มแล้ว เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ปัญหาในกรณีข้อมูลที่ได้มาไม่ตรงประเด็น

สัปดาห์ที่ 2 – 4 พบว่าการทำงานของนักศึกษาทุกกลุ่ม ดำเนินไปอย่างราบรื่นและสนุกสนาน บรรยายการทำงานในชุมชนระหว่างนักศึกษาและชาวบ้านเป็นไปอย่างกัลยาณมิตร ชาวบ้านเกิดการตื่นตัวและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลในช่วงเวลาในด้านต่าง ๆ เป็นการตกลงร่วมกันของชาวบ้านและนักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นช่วงวัน เวลา สถานที่หรือการนัดหมาย เพื่อถ่ายรูป ถ่ายวิดีโอ

เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้วิจัยได้ทำแบบประเมินหลังทำกิจกรรมมาให้ นักศึกษาเขียนประเมินตนเองอีกครั้งหนึ่ง ในประเด็น 3 ประเด็นเช่นเดียวกับครั้งแรก คือ

1. ความรู้หลังการศึกษาชุมชน
2. ความสามารถหลังการศึกษาชุมชน
3. ความรู้สึกหลังการศึกษาชุมชน

ซึ่งจากการวิเคราะห์แบบประเมินก่อน – หลังการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการสังเกตการศึกษาชุมชนของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้วิจัยได้พบความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวนักศึกษามุสลิมในชุมชนอย่างชัดเจน

จึงทำให้นักศึกษาสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ในแต่ละด้านที่กำหนดให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ด้วยดี และในช่วงระยะเวลาสัปดาห์ที่ 2 เป็นต้นมา เมื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ มาได้แล้ว นักศึกษาในแต่ละกลุ่ม ก็จะนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาถอดเทป แล้วเรียบเรียงนำมาปรึกษาด้วยกัน อาจารย์ประจำกลุ่ม ซึ่งพบว่า บางครั้งเก็บประเด็นไม่ครอบคลุม ก็ต้องลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

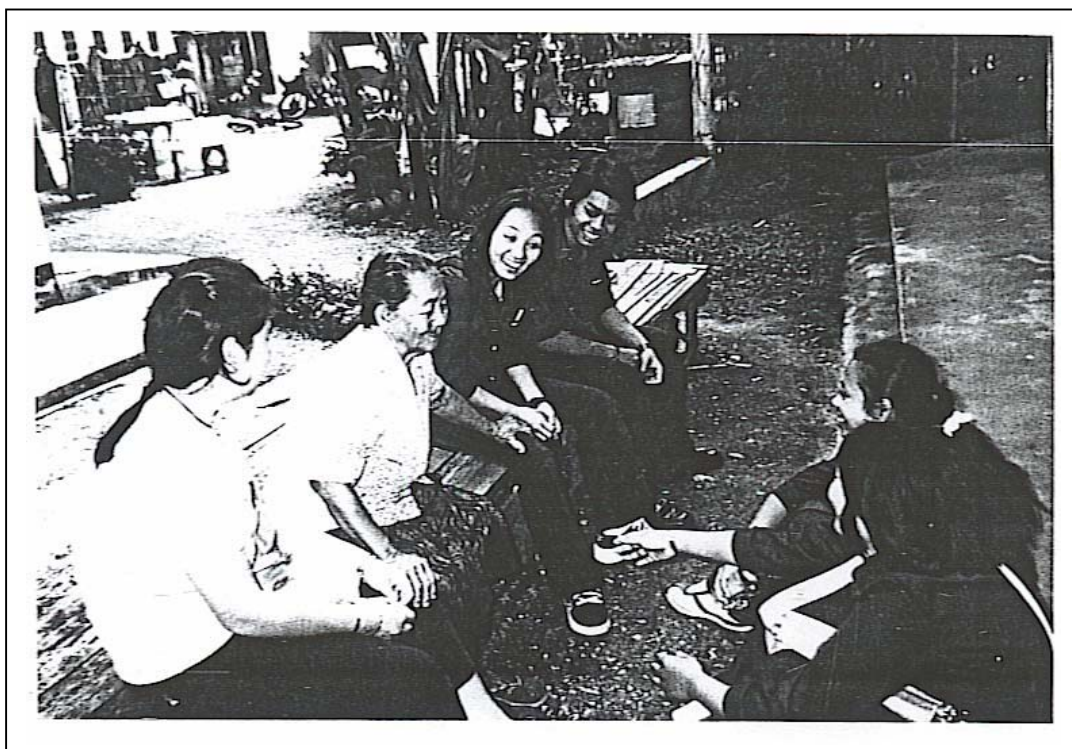
6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

สำหรับกิจกรรมศึกษาชุมชนระหว่างวันที่ 16 ธันวาคม 2545 – 16 มกราคม 2546 นั้น ผลที่ได้รับ มีดังนี้

- 1) ได้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของตำบลบ้านแหวน หมู่บ้านทำบุญเรื่อง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ 10 เรื่อง ได้แก่ คติชาวบ้านความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เจตคติของผู้ใหญ่ต่อเด็ก เพลงกล่อมเด็ก เพลงสำหรับเด็ก การละเล่นของเด็ก สื่อของเล่นเด็ก อาหารและสมุนไพรสำหรับเด็ก นิทานพื้นบ้านสำหรับเด็ก ลักษณะ / ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว สภาพแวดล้อมในชุมชนต่อการพัฒนาเด็ก วัฒนธรรมประเพณีที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
- 2) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาศรีวิชัย จำนวน 67 คน ได้ศึกษาชุมชนจากสภาพที่แท้จริง
- 3) ผู้นำชุมชนและชาวบ้านทำบุญเรื่อง ได้ร่วมกิจกรรมให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านทำบุญเรื่อง
- 4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนได้เกิดความตระหนักในสำนึกชุมชน โดยเฉพาะด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชุมชนตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

รูปภาพที่ 3.15 กิจกรรมศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนทำบุญเรื่อง

รูปภาพที่ 3.16 นักศึกษาสัมผัสชุมชนแบบมีส่วนร่วม กับกลุ่มผู้สูงอายุ ศึกษาภูมิปัญญาชุมชน
ด้านพิธีกรรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

รูปภาพที่ 3.17 นักศึกษาศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับพิธีกรรมด้านความเชื่อในการเลี้ยงดูเด็ก

6.2.9 กิจกรรมการนำเสนอผลงาน “การศึกษาเด็ก”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้แก่นักศึกษานำเสนอผลงานการศึกษาพฤติกรรมจากสภาพการณ์จริง

(2) เพื่อให้แก่นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรม ในด้านพัฒนาการเด็กแต่ละช่วงวัยได้

(3) เพื่อให้แก่นักศึกษาสามารถเปรียบเทียบพัฒนาการ ความสนใจ ความต้องการของเด็ก ในแต่ละช่วงวัยได้

2) ระยะเวลาดำเนินการ

26 ธันวาคม 2545 กฐ.43.ค4.PS1

27 ธันวาคม 2545 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาควิชาโอกาส

(2) จำนวน 67 คน

(3) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ในขณะที่นักศึกษาแต่ละกลุ่มได้ศึกษาชุมชน โดยใช้เวลานอกเหนือจากชั่วโมงเรียนปกติ ผู้สอนก็ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในเวลาเรียนปกติอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นกิจกรรมที่ 9 ซึ่งเป็นการนำเสนอผลงาน “การศึกษาเด็ก” ที่นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการ ตั้งแต่ในกิจกรรมที่ 4 (28, 29 พฤศจิกายน 2545) โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้

1) นักศึกษาแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม ตามเกณฑ์อายุของเด็กที่นักศึกษาเลือกสังเกตพฤติกรรม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 1 – 2 ปี

กลุ่มที่ 2 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 2 – 3 ปี

กลุ่มที่ 3 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 3 – 4 ปี

กลุ่มที่ 4 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 4 – 5 ปี

กลุ่มที่ 5 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 5 – 6 ปี

2) นักศึกษาแต่ละกลุ่ม นำผลงานการสังเกตพฤติกรรมของตนเองร่วมอภิปรายในประเด็นที่กำหนดให้ดังนี้

- (1) ลักษณะพัฒนาการ
- (2) ความสนใจ
- (3) ความต้องการ
- (4) การเล่น

หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มสรุปข้อมูลลงในกระดาษปรีฟเป็นแผนที่ความคิด (Mind Mapping) แล้วนำเสนอในชั้นเรียน

3) นักศึกษาร่วมกันอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติการสังเกตพฤติกรรมเด็ก และช่วยกันเสนอแนวทางแก้ไข

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

- (1) นักศึกษาชิ้นงานและได้นำเสนอผลงานการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคล
- (2) นักศึกษาได้ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติจริง ในการสังเกตพฤติกรรมเด็ก
- (3) นักศึกษารู้และเข้าใจลักษณะพัฒนาการเด็ก ความสนใจ ความต้องการ และการเล่น ของเด็กในแต่ละช่วงวัย ชัดเจนขึ้น
- (4) นักศึกษาได้ทราบข้อบกพร่อง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ และได้แนวทางการแก้ไขร่วมกัน

6.2.10 กิจกรรมการวิเคราะห์ “ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว”

1) วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจความสำคัญของครอบครัวและปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวต่อการพัฒนาเด็ก
- (2) เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจลักษณะของครอบครัวและรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ใน ครอบครัว
- (3) เพื่อให้นักศึกษาเปรียบเทียบลักษณะครอบครัวและปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวในปัจจุบันกับอดีตและชุมชนเมืองกับชนบท
- (4) เพื่อให้ นักศึกษาวิเคราะห์บทบาท / หน้าที่ของบุคคลในครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กได้

2) ระยะเวลาดำเนินการ

9 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS1

10 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- (1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ภาควิชาโอกาส

จำนวน 67 คน

- (2) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้อง 8/2 อาคารวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษา ศึกษาวิดีโอทัศน์ “ครอบครัวร้อยดวงใจ” แล้ววิเคราะห์ประเด็นที่ได้กำหนดตามใบงาน ที่กำหนดให้ (ข้อที่ 3)

(2) นักศึกษาแบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่ม แล้วอภิปรายตามประเด็นต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในใบงาน แล้วนำเสนอในชั้นเรียน โดยใช้แผ่นใสประกอบ

(3) ผู้สอนสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับ แนวคิดที่สะท้อนจากการศึกษาวิดีโอทัศน์เรื่อง “ครอบครัวร้อยดวงใจ” พร้อมตั้งประเด็นให้นักศึกษาทั้ง 5 กลุ่มร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ความสำคัญของครอบครัวต่อการพัฒนาการเด็ก

กลุ่มที่ 2 ลักษณะของครอบครัวในปัจจุบัน – อดีต / สังคมเมือง – ชนบท

กลุ่มที่ 3 ลักษณะของครอบครัวต่อการพัฒนาการเด็กเล็ก

กลุ่มที่ 4 บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวที่เหมาะสม

กลุ่มที่ 5 ความปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวต่อการพัฒนาการเด็ก

(4) ให้แต่ละกลุ่มสรุปความคิดเห็น ลงในแผ่นใส แล้วนำเสนอในชั้นเรียน

(5) นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นในแต่ละ

ประเด็น

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญ ลักษณะของครอบครัวและปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวต่อการพัฒนาการเด็ก

(2) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของบุคคลในครอบครัว

(3) นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้ไปสู่การวิเคราะห์ เปรียบเทียบเกี่ยวกับบทบาทและปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวต่อการพัฒนาเด็ก ในสถานการณ์จำลอง (วิดีโอทัศน์) ได้

6.2.11 กิจกรรมศึกษา “การแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็ก”

1) วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อให้นักศึกษามีความรู้และเข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กปฐมวัย
- (2) เพื่อให้นักศึกษามีความรู้และเข้าใจลักษณะของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กปฐมวัย
- (3) เพื่อให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับวิธีการแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กปฐมวัย

2) ระยะเวลาดำเนินการ

16 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS1

17 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาควิชาโอกาส
จำนวน 67 คน

ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้อง 8/2 อาคารวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

- (1) นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน และอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่พบในเด็กปฐมวัย จากประสบการณ์จริง และจากบทความ แหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่เคยผ่านมา
- (2) หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มเลือกพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กมากลุ่ม 1 พฤติกรรม พร้อมทั้งอภิปรายตามประเด็นดังนี้
- (3) สรุปข้อคิดตามประเด็นที่อภิปรายลงในแผ่นใส แล้วนำเสนอในชั้นเรียน
- (4) ผู้สอนร่วมสรุปข้อมูลที่นักศึกษานำเสนอนั้น เป็นความคิดเห็นและข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ ถ้าเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 2 เป็นการคาดคะเนหรือตั้งสมมติฐาน ดังนั้นเราจะตรวจสอบดูว่า สิ่งที่เราร่วมกันอภิปรายและสรุปจะตรงกับหลักการ / ทฤษฎีหรือไม่
- (5) นักศึกษา ศึกษาวิดิทัศน์ “การแก้ปัญหาพฤติกรรม”
- (6) นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันอภิปราย ข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 2 กับความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิดิทัศน์ แล้วร่วมกันสรุปบทเรียน

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

- (1) นักศึกษาได้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะและแนวทางการแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็กปฐมวัย
- (2) นักศึกษาได้ฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมเด็กที่เป็นปัญหาจากประสบการณ์ของตนเองและนำเสนอแนวทางแก้ไข พร้อมได้ตรวจสอบผลการวิเคราะห์จากหลักการที่ถูกต้อง
- (3) นักศึกษาเกิดความเชื่อมั่นในการวิเคราะห์พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพิ่มขึ้น

6.2.12 กิจกรรมศึกษารูปแบบเรียนศึกษาชุมชน

1) วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อให้นักศึกษาและผู้นำชุมชนร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (2) เพื่อให้นักศึกษาสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น “การอบรมเลี้ยงดูเด็ก” ที่ได้จากการศึกษาชุมชน
- (3) เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบข้อมูลภูมิปัญญาเกี่ยวกับภูมิปัญญาบ้านท้าวบุญเรืองอย่างครอบคลุม

2) ระยะเวลาดำเนินการ

18 – 19 มกราคม 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- (1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาควิชาโอกาส จำนวน 67 คน
- (2) คณะผู้วิจัย
- (3) ผู้นำชุมชน ชาวบ้านและพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม

4) สถานที่และเวลา

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

- (1) นักศึกษา ผู้วิจัย พี่เลี้ยงประจำกลุ่มและผู้นำชุมชน
- (2) นักศึกษาแต่ละกลุ่ม (จำนวน 10 กลุ่ม) นำเสนอผลงานที่ศึกษา ซึ่งรายละเอียดในการดำเนินงาน มีดังนี้

คณะผู้วิจัยและนักศึกษาในโครงการพร้อมด้วยผู้นำชุมชน ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่มของนักศึกษา ได้มาพร้อมกันที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง โดยร่วมกิจกรรมวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ช่วยกันไปศึกษาในประเด็นต่าง ๆ โดยคณะผู้วิจัยได้ให้นัก

ศึกษาแต่ละกลุ่ม (จำนวน 10 กลุ่ม) นำเสนอข้อมูลที่กลุ่มไปศึกษามา ให้สมาชิกที่มาทุกคนในวันนี้ได้ทราบข้อมูล โดยมีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความถูกต้องของข้อมูลและวิเคราะห์ความแม่นยำว่า ข้อมูลที่แต่ละกลุ่มได้ศึกษานั้น มีความเชื่อมโยง / มีความสัมพันธ์ในประเด็นต่าง ๆ ของกลุ่มอื่นหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้ช่วยกันเติมเต็มให้ข้อมูลในแต่ละประเด็นมีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งนักศึกษาแต่ละกลุ่มใช้เวลาในการนำเสนอแตกต่างกัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าทุกกลุ่มมีความพร้อมและเชื่อมั่นในข้อมูลของตนเองมาก ทุกกลุ่มนำเสนอโดยไม่ต้องอ่านเอกสารและสมาชิกสาธิตด้วยตนเอง เช่น การร้องเพลงกล่อมเด็ก ขั้นตอนของพิธีกรรมประจําหมู่บ้าน ซึ่งทำความเข้าใจและชื่นชมแก่ชาวบ้านท้าวบุญเรืองที่เข้าร่วมฟังในวันนั้นมาก แต่อย่างไรก็ตามพบว่ายังมีบางกลุ่ม ข้อมูลยังไม่เพียงพอและคลาดเคลื่อน ในที่ประชุมได้เสนอให้ลงไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยพี่เลี้ยงประจำกลุ่มจะช่วยประสานงานกันอีกครั้ง และได้มอบหมายให้แต่ละกลุ่มที่มีความถูกต้องสมบูรณ์แล้ว นำข้อมูลไปจัดพิมพ์เป็นต้นฉบับให้เรียบร้อย และให้แต่ละกลุ่มวางแผนรูปแบบ อุปกรณ์ วัสดุ งบประมาณที่จะใช้ในการจัดนิทรรศการ ในวันที่ 24 – 25 มกราคม 2546

6) ผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

- (1) นักศึกษาเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- (2) นักศึกษาและชุมชนได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กทั้ง 10 หัวข้อ ของชุมชนท้าวบุญเรือง
- (3) นักศึกษาและชุมชนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ สังเคราะห์ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (4) นักศึกษาได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและผู้อื่น จากการทำงานร่วมกัน

รูปภาพที่ 3.18 นักศึกษานำเสนอข้อมูลจากการศึกษาชุมชน

รูปภาพที่ 3.19 ร่วมกิจกรรมและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนในการนำเสนอข้อมูล

รูปภาพที่ 3.20 กรรมการศูนย์พัฒนาเด็กร่วมสรุปข้อมูลจากการนำเสนอ
และปรึกษาการจัดนิทรรศการ

6.2.17 กิจกรรมศึกษาการเล่นพื้นบ้านของเด็กปฐมวัย

1) วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อให้เด็กเห็นความสำคัญของการเล่นพื้นบ้านต่อการพัฒนาเด็ก
- (2) เพื่อให้เด็กรู้จักประเภทและวิธีการเล่นพื้นบ้านของไทย
- (3) เพื่อให้เด็กเชื่อมโยงการเล่นพื้นบ้านที่ได้จากการศึกษาชุมชนกับข้อมูลในวิดิทัศน์ เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ระยะเวลาดำเนินการ

23 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS1

24 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- (1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาควิชาโอกาส
จำนวน 67 คน

(2) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้อง 8/2 อาคารวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

- (1) นักศึกษาร่วมทบทวนความรู้เกี่ยวกับการเล่นพื้นบ้านที่ได้จากศึกษาชุมชนทำบุญเรื่อง
- (2) ร่วมกันอภิปรายถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้การเล่นพื้นบ้านในข้อที่ 1 ต่อการพัฒนาการเด็กในแต่ละวัน
- (3) นักศึกษา ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเล่นพื้นบ้านไทยจาก “วิถีทัศน์”
- (4) นักศึกษาร่วมกันอภิปรายการเล่นพื้นบ้านจากวิถีทัศน์ว่ามีการเล่นประเภทใดบ้างที่เหมาะสมจะนำมาใช้จัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย เพราะอะไร และจะช่วยให้เด็กพัฒนาการด้านใดบ้าง

(5) ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปบทเรียน

6) ผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

- (1) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการเล่นพื้นบ้าน
- (2) นักศึกษามองเห็นประโยชน์และวิธีการนำการเล่นพื้นบ้านไปใช้ประกอบกิจกรรมการพัฒนาเด็กได้

6.2.14 กิจกรรมการจัดนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็ก

1) วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อให้นักศึกษาได้นำเสนอผลงานแก่ชุมชน
- (2) เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกับชุมชน
- (3) เพื่อฝึกให้นักศึกษาเรียนรู้การรับ การประเมินผลงานจากชุมชน
- (4) เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง

2) ระยะเวลาดำเนินการ

25 – 26 มกราคม 2546

(25 มกราคม 2546 – เตรียมงาน)

(26 มกราคม 2546 – แสดงนิทรรศการ)

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- (1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาควิชาโอกาส
จำนวน 67 คน
- (2) ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน
- (3) คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

(4) คณะครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง

(5) คณะผู้วิจัย

4) สถานที่และเวลา

สนามฟุตบอลโรงเรียนท้าวบุญเรืองและศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง
ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ในการดำเนินกิจกรรมนี้ ได้มีการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียด
ในการดำเนินการดังนี้

จากการได้ร่วมกันศึกษากับชุมชน ตั้งแต่วันจัดเวทีชาวบ้านในวันที่
15 ธันวาคม 2545 แล้ว ผู้วิจัยและคณะกรรมการศูนย์ร่วมกัน ทั้งผู้นำชุมชนที่ได้มาร่วมงานในวันนี้
ได้มีการพูดคุยในรูปแบบของการนำเสนองานและข้อมูลต่าง ๆ ที่นักศึกษาลงปฏิบัติการ
มาโดยตลอด ซึ่งทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า ควรจะได้มีการนำเสนอข้อมูลดังกล่าวหรือผลของ
การปฏิบัติงานครั้งนี้ ให้แก่ชุมชนได้รับทราบ ซึ่งผู้นำชุมชนได้เสนอว่าให้จัดเป็นนิทรรศการ
พร้อมกับงานประจำปีของหมู่บ้านเลย ซึ่งทุกปีก็จะจัดในวันที่ 14 กุมภาพันธ์อยู่แล้ว แต่ผู้วิจัยได้ให้
ข้อมูลว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาสอบปลายภาคของนักศึกษาและกิจกรรมที่นักศึกษาทำอยู่
นี้ ควรจะได้รับการประเมินให้เสร็จสิ้นภายในเดือนมกราคม 2546 ในที่สุดการหารือครั้งนั้นก็ได้อธิ
สรุปว่าให้จัดนิทรรศการ เพื่อนำเสนอผลงานในวันอาทิตย์ที่ 26 มกราคม 2546 และวันเสาร์ที่
25 มกราคม 2546 จะได้เป็นวันที่เตรียมงานและชาวบ้านท้าวบุญเรือง ก็จะเลื่อนวันจัดงานประจำปี
ของหมู่บ้าน มาร่วมกันในวันดังกล่าวด้วย ซึ่งรูปแบบการจัดงานประจำปีนี้ คณะกรรมการหมู่บ้าน
ได้ประชุมกันหลายครั้ง ในที่สุดก็ได้ข้อยุติว่า ในปีจะจัดในรูปแบบของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและ
ในวันงานดังกล่าว ก็จะให้นักศึกษานำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ลงไปศึกษาร่วมกับ
ชาวบ้าน

ดังนั้นในวันที่ 25 มกราคม 2546 นักศึกษาที่ร่วมโครงการทุกคน นักวิจัย
และชาวบ้านในหมู่บ้านท้าวบุญเรือง ได้ร่วมกันจัดเตรียมงาน โดยเป็นที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่งที่ใน
ขณะที่นักศึกษาจัดเตรียมงานในส่วนของตนเองอยู่ ได้มีพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม ซึ่งเป็นคนในชุมชนและ
บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาในหมู่บ้าน ในแต่ละเรื่องที่นักศึกษาไปสัมภาษณ์ ได้มาคอยดูแลให้คำแนะนำ
และให้กำลังใจอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งนำสิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดนิทรรศการ
มาให้ใช้ในการจัด ขาดเหลือสิ่งใดก็จะอนุญาตให้ไปเอามาจากบ้านได้ทันที ซึ่งนับว่าเป็นบรรยากาศ
ที่เป็นกัลยาณมิตรอย่างยิ่ง ผู้ที่มาร่วมกันจัดเตรียมงานในวันนี้ได้กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า รู้สึกดีใจ
ปลื้มใจที่ได้เห็นภาพของคนทุกรุ่น (ผู้สูงอายุ ผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน วัยรุ่น) ได้ทำงานร่วมกัน
อย่างสนุกสนาน

ในเช้าวันที่ 26 มกราคม 2546 งานได้เริ่มโดยนายอำเภอหางดง ได้มาเป็นเกียรติในพิธีเปิด ซึ่งอบต.บ้านแหวนเป็นผู้เชิญแขกผู้มีเกียรติมาร่วมงาน ลักษณะของการจัดนิทรรศการ นักศึกษาได้จัดแสดงผลงานทั้งในรูปแบบ การแสดงวิถีชีวิต เอกสาร ป้าย แผนภูมิและมีการสาธิตประกอบด้วย โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าชมการแสดงนิทรรศการครั้งนี้ ได้เขียนแสดงความคิดเห็นของการจัด นอกจากนี้แล้ว ชาวบ้านในหมู่บ้านท้าวบุญเรืองได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ มาร่วมในงานด้วย เช่น การสาธิตการทำขนมพื้นเมือง การเปิดกาดมั่ว การสาธิตแสดงพิธีกรรมที่สำคัญ ๆ ของหมู่บ้าน โดยเชิญผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นภูมิปัญญาของหมู่บ้านมาเป็นผู้สาธิต จึงทำให้ผู้ที่ได้มาร่วมงานในวันดังกล่าว ได้รับทั้งความรู้ ความสุข สนุกสนาน ในส่วนของนักศึกษา ในช่วงท้ายของการจัดกิจกรรมได้มีโอกาสกล่าวแสดงความรู้สึกต่อชุมชนที่ได้มีโอกาสมาเรียนรู้ร่วมกัน หลังจากนั้นก็ทำพิธีทอดผ้าป่าหนังสือและมอบให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง

6) ผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

- (1) นักศึกษาได้นำเสนอผลงานเกี่ยวกับภูมิปัญญาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของชุมชนท้าวบุญเรือง จำนวน 10 ประเด็น
- (2) นักศึกษาและชุมชนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน
- (3) ชุมชนเกิดความตระหนักและความภาคภูมิใจในคุณค่าของภูมิปัญญาของชุมชนตนเอง
- (4) นักศึกษามีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองและมองเห็นคุณค่าของการทำกิจกรรม
- (5) เกิดความสัมพันธ์เชิงกัลยาณมิตรระหว่างนักศึกษา คณะวิจัยและชุมชน

ภาพประกอบกิจกรรมการจัดนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็ก

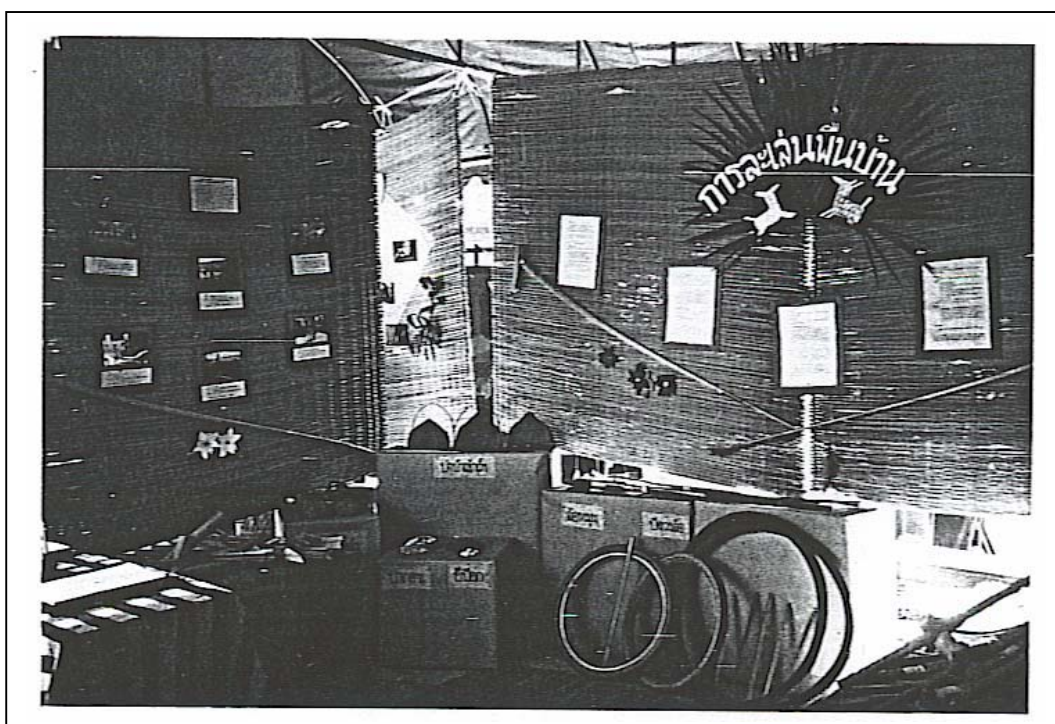
รูปภาพที่ 3.21 นายอำเภอหางดงเป็นประธานเปิดงานนิทรรศการ

รูปภาพที่ 3.22 ประธานและแขกผู้มีเกียรติเยี่ยมชมนิทรรศการการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น
ทำบุญเรื่องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

รูปภาพที่ 3.23 ชุมนิทรรศการ
“คตชาวบ้าน ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กบ้านท้าวบุญเรือง”

รูปภาพที่ 3.24 ชุมนิทรรศการการเล่นพื้นเมืองกับตรวจการเรียนรู้เด็กบ้านท้าวบุญเรือง

รูปภาพที่ 3.25 ผศ.สมพงษ์ บุญเลิศ ตัวแทน สกว.ภาค
มอบเกียรติบัตรผู้นำชุมชนและพี่เลี้ยงประจำกลุ่มที่ร่วมงานวิจัย

6.2.15 กิจกรรม “เชื่อมโยงการเรียนรู้ในชุมชนสู่ทฤษฎีการอบรมเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็ก”

1) วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อให้นักศึกษาสังเคราะห์และเชื่อมโยงระหว่างความรู้จากชุมชนกับหลักการทฤษฎี ด้านการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนารเด็กได้
- (2) เพื่อให้นักศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการพัฒนารเด็กในสภาพจริงกับสภาพการพัฒนารเชิงอุดมการณ์
- (3) เพื่อให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารเด็กและคุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ในปัจจุบัน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

30 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS1

31 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาควิชาขยายโอกาส
จำนวน 67 คน

(2) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมนี้ ถือเป็นบทสรุปของการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก หัวใจสำคัญของกิจกรรมนี้ คือ การหลอมรวม องค์ความรู้ทั้งหมดที่ได้จากในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มาร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ แล้วพยายามเชื่อมโยงสู่ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาไทย ในบริบทนี้นักศึกษาร่วมกันวางแผนการเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมมีดังนี้

ขั้นที่ 1 นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่กลุ่มตนเองได้ศึกษามาตลอดเทอม และนำเสนอเป็นรายกลุ่ม

ขั้นที่ 2 นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนร่วมกันกำหนดประเด็นที่จะสรุปบทเรียน ที่ประชุมมีมติว่าให้กำหนดไว้ 4 ประเด็น ดังนี้คือ

1) เปรียบเทียบ

(1) ลักษณะของครอบครัวในปัจจุบันกับที่ได้ศึกษามาในชุมชน

(2) ปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ศึกษากับหลักการที่ระบุไว้ในเอกสาร แล้วสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น พร้อมเสนอเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีความเป็นไปได้ของการปฏิบัติจริง

2) วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ระหว่างสภาพแวดล้อมที่พบในชุมชนกับสภาพแวดล้อมในหลักการ (อุดมการณ์) ในเอกสาร (สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยต่อการพัฒนาการเด็ก / การอบรมเลี้ยงดูเด็ก)

3) วิเคราะห์บทบาทของพ่อแม่ / ผู้ปกครองที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย เชื่อมโยงให้เห็นกับสภาพจริงที่ศึกษากับหลักการที่ระบุไว้ในหนังสือ พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางแก้ปัญหา / แก้ไขด้วย

4) วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบัน ในทางปฏิบัติที่เป็นจริงได้ รวมทั้งในข้อคิดและข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของกลุ่ม

5) ขอให้แต่ละกลุ่ม เสนอแนวคิดของกลุ่มว่า ลักษณะของเด็กในยุคปัจจุบัน ที่ควรจะเป็น มีลักษณะอย่างไร และพ่อแม่หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูอย่างไร

ขั้นที่ 3 ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่ม (กลุ่มเดิมที่ร่วมกันศึกษาชุมชน) ร่วมกันสรุปหาลอมรวมความรู้ที่ได้ศึกษามา แล้วนำมาบูรณาการเชื่อมโยงกับหลักการทฤษฎีที่เป็นสากล และภูมิปัญญาไทยตามประเด็นที่กำหนดไว้ 4 ประเด็น

ขั้นที่ 4 ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้สรุปในขั้นที่ 3 ลงบนแผนที่ความคิด Mind Mapping เพื่อหาลอมรวมเป็นองค์ความรู้ที่ได้ของกลุ่มใหญ่ (ตัวอย่าง การหาลอมรวมของแต่ละกลุ่ม ในภาคผนวก ค - 4)

ขั้นที่ 5 ร่วมกันอภิปรายเป็นกลุ่มใหญ่ ในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จัดกิจกรรมมาทุกกิจกรรม รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาชุมชน แล้วนำมาเชื่อมโยงกับทฤษฎีการพัฒนาการเด็กและการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้

(2) นักศึกษาสามารถแสดงผลการบูรณาการองค์ความรู้ที่เป็นทฤษฎีสากล และภูมิปัญญาไทยได้ในระดับหนึ่ง

(3) นักศึกษาได้นำเสนอลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ในปัจจุบัน โดยใช้ฐานจากการศึกษาทั้งภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากล รวมทั้งบริบทในปัจจุบันได้

(4) นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนในงานพัฒนาการเด็กเพิ่มขึ้น

6.2.16 กิจกรรมสืบสานภูมิปัญญาล้านนากับการพัฒนาเด็ก

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้ให้นักศึกษาได้วัดแสดงผลงานของตนเองในการเรียนการสอน ภาคเรียนที่ 2 / 2545

(2) เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

(3) เพื่อให้ให้นักศึกษาได้แสดงออกในการเข้าร่วมกิจกรรมสัปดาห์วิชาการ ของคณะครุศาสตร์

2) ระยะเวลาดำเนินการ

4 – 5 กุมภาพันธ์ 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส
จำนวน 67 คน

(2) นักศึกษาโปรแกรมต่าง ๆ ของสถาบันฯ

(3) ประชาชน คณะครู นักเรียนที่เข้าร่วมชมงานนิทรรศการ

(4) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

สนามฟุตบอล สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้ดำเนินกิจกรรมนี้ด้วยตนเอง ตั้งแต่

(1.1) ขั้นของการวางแผน

(1.2) ขั้นการปฏิบัติงาน

(1.3) ขั้นของการประเมินผล

หลังจากวางแผนและแบ่งภาระงานแล้ว ได้นำเสนอให้กับ

อาจารย์ผู้สอนทราบ

(2) ลักษณะของการจัดนิทรรศการจะคล้ายคลึงกับที่เคยจัดที่ชุมชน ทำบุญเรื่อง แตกต่างกันเพียงรูปแบบของการนำเสนอ เนื่องจากบริเวณพื้นที่ของการนำเสนอในครั้งนี้ค่อนข้างจะจำกัดแถมยังความรู้และแนวคิดหลัก ๆ ทั้ง 10 ประเด็นของภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังคงอยู่ครบถ้วน

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมของคณะครุศาสตร์

(2) นักศึกษาได้นำเสนอผลงานของตนเองต่อสาธารณชน

(3) ได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น “การอบรมเลี้ยงดูเด็ก”

แก่สาธารณชน

(4) นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจและเกิดความตระหนักในคุณค่าของผล

งานของตนเอง

6.2.17 กิจกรรมสะท้อนความคิด / ประเมินผล

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้ให้นักศึกษาได้สะท้อนความรู้สึก ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม
ในรายวิชา

(2) เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมในรายวิชาร่วมกัน

(3) เพื่อให้นักศึกษาสรุปบทเรียนและวิเคราะห์ตนเองหลังเรียน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

6 กุมภาพันธ์ 2546 กฐ.43.ค4.PS1

7 กุมภาพันธ์ 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส

จำนวน 67 คน

(2) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ในชั้นเรียน สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาตอบแบบประเมินการจัดกิจกรรม ใน 3 ประเด็นเป็นราย

บุคคล

(1.1) ความรู้ที่ได้รับหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

(1.2) ความสามารถที่เกิดขึ้นหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

(1.3) ความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

(2) หลังจากนั้นให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 – 6 คน ร่วมกันอภิปรายโดย

นำข้อมูลของตนเองที่ได้เขียนไว้ในแบบประเมินเป็นฐานแลกเปลี่ยนกัน ในประเด็นดังนี้

(2.1) องค์ความรู้ที่ได้รับ

(2.2) กระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ

(2.3) ทักษะที่ได้พัฒนา

(2.4) ความประทับใจ / บทเรียนที่ได้รับ

(2.5) อื่น ๆ

แล้วให้แต่ละกลุ่มสรุปลงในกระดาษปฐพี เป็นแผนที่ความคิด

(Mind Mapping)

(3) ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนอในชั้นเรียน

(4) หลังจากนั้น นักศึกษาทุกกลุ่มร่วมกันสรุป ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

เป็นของห้องตนเองและร่วมกันทำแบบประเมินหลังเรียน (กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2)

(รายละเอียด ภาคผนวก ค - 5)

(5) ผู้สอนและนักศึกษาได้ร่วมกันอภิปรายถึงปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อ

จำกัด ในการทำกิจกรรมตลอดภาคเรียนพร้อมเสนอแนวทางแก้ไข

6) ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

- (1) นักศึกษาวิเคราะห์ตนเองด้วยความรู้ กระบวนการเรียนรู้ ทักษะที่เกิดขึ้นหลังการทำกิจกรรมตลอดภาคเรียน
- (2) นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเสนอแนวทางแก้ไข
- (3) ผู้สอนได้ข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

6.2.18 กิจกรรม“ตรวจสอบข้อมูลภูมิปัญญาท้าวบุญเรือง วางแผนการพัฒนาหลักสูตร”

1) วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความครอบคลุมของข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นท้าวบุญเรืองโดยชุมชน
- (2) เพื่อร่วมวางแผนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ระยะเวลาดำเนินการ

31 มีนาคม 2546 และ 9 เมษายน 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- (1) คณะผู้วิจัย
- (2) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง
- (3) ครูเด็กเล็กประจำศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

4) สถานที่และเวลา

โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ในวันที่ 31 มีนาคม 2546 คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันประชุมที่โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ โดยนำข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในหมู่บ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ มาตรวจสอบพิจารณาอีกครั้ง ซึ่งในการประชุมครั้งนี้ ได้ข้อตกลงว่า คณะผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

- (1) ให้นำข้อมูลของภูมิปัญญาในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบไปตรวจสอบร่วมกับผู้รู้ บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาอีกครั้ง เพื่อความชัดเจน ถูกต้อง ครอบคลุมทุกประเด็น เพื่อเป็นการหาความเชื่อมั่นและแม่นยำ ก่อนที่จะนำข้อมูลเหล่านี้มาพัฒนาเป็นหลักสูตรในขั้นตอนต่อไป ซึ่งกำหนดกิจกรรมนี้ ควรจะเสร็จสิ้นภายในวันที่ 31 มีนาคม 2546

(2) ให้เร่งดำเนินการจัดทำสื่อต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ในรูปที่พร้อมจะนำเสนอและใช้งาน มีรายละเอียดดังนี้

(2.1) ตัดต่อวิดีโอทัศน์ ของทุกกิจกรรมในโครงการวิเคราะห์ที่ดำเนินการให้เป็นม้วนเดียวกัน

(2.2) ตัดต่อวิดีโอทัศน์แนะนำตำบลบ้านแหวน หมู่บ้านทำบุญเรือนบุคคลที่เป็นภูมิปัญญา ตัวอย่างพิธีกรรมต่าง ๆ การละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น

(2.3) ให้ดำเนินการจัดทำหนังสือนิทานพื้นบ้าน เทปบันทึกเสียงนิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก สื่อพื้นบ้าน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะนำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสร็จสิ้นและนำเสนอผลงานวิจัยเสร็จสิ้น

(2.4) จัดพิมพ์เอกสารข้อมูลต่าง ๆ ให้สมบูรณ์

(3) คณะวิจัยจะต้องเร่งพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อรองรับการใช้หลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นมาใช้ ซึ่งได้กำหนดว่าจะให้ครูและคณะกรรมการศูนย์ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนต้นแบบ 2 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก ซึ่งจัดการศึกษาและสภาพแวดล้อมตามแนวของ วอล์ฟคอฟ โรงเรียนอนุบาลหนองน้อย จัดการศึกษาตามแนวพุทธการศึกษาตามกำหนดในวันที่ 23 – 25 เมษายน 2546

ซึ่งในแต่ละประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นนั้น

ประเด็นที่ 1 ได้ดำเนินการแล้ว เสร็จภายในเวลา คือได้ข้อมูลที่ชุมชนยอมรับว่า ถูกต้องและสมบูรณ์แล้ว มีเพียงเนื้อหาเกี่ยวกับนิทานพื้นเมืองประจำหมู่บ้าน ได้มีการเพิ่มเติมอีกเล็กน้อย

ประเด็นที่ 2 กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการ เพื่อเร่งให้แล้วเสร็จทันเวลากับการนำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรม พร้อมกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

ประเด็นที่ 3 ได้ดำเนินการติดต่อประสานงาน พร้อมทั้งจัดกิจกรรมไปแล้ว ผลการศึกษาดูงานเป็นที่พึงพอใจ ซึ่งได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการบริหารจัดการและปรับสภาพสิ่งแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็กให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กยิ่งขึ้น

9 เมษายน 2546 คณะผู้วิจัยได้ประชุมร่วมกับคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กบ้านทำบุญเรือน จำนวน 10 คน ได้ร่วมประชุมที่โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ระหว่างเวลา 19.00 – 21.00 น. เพื่อวางแผนจัดกิจกรรมพัฒนาหลักสูตร ได้ข้อสรุปของแนวคิดในการพัฒนาดังนี้

1) หลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นมานั้น เป็นหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นของต.บ้านแหวน หมู่บ้านทำบุญเรือน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

2) หลักการ / ทฤษฎีพื้นฐานในการพัฒนา จะนำ

- (1) หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540
- (2) ร่างหลักสูตรก่อนประถมศึกษา
- (3) พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- (4) รายงานการวิจัย
- (5) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9

มาเป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตร

3) สัดส่วนของภูมิปัญญาสากล : ภูมิปัญญาท้องถิ่น น่าจะเป็น 50 : 50

4) องค์ประกอบของหลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นมา จะยึดหลักขององค์ประกอบของหลักสูตร ทั่วๆ กล่าวคือ มีการกำหนดปรัชญา หลักการ แนวคิด จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการด้วย

ซึ่งได้กำหนดการพัฒนาหลักสูตรในขั้นแรกขึ้น ไว้ว่าจะดำเนินการในวันที่ 11 เมษายน 2546 โดยจะเริ่มจัดเวทีชาวบ้าน เชิญคณะกรรมการ บุคคลที่เป็นภูมิปัญญา ผู้แทนชุมชน และผู้แทนผู้ปกครองเด็ก มาร่วมเสวนาในประเด็น 5 ประเด็น ดังนี้

- 1) ชุมชนต้องการเด็กที่มีคุณลักษณะอย่างไร
- 2) ชุมชนต้องการให้เด็กเรียนรู้อะไร ทั้งนี้เป็นสากลและความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) ชุมชนต้องการให้ศูนย์พัฒนาเด็ก จัดกระบวนการเรียนรู้ / สอน / ดูแลเด็ก โดยวิธีใดหรือจะจัดอย่างไร
- 4) องค์กรในชุมชนจะมีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนต่อศูนย์ในการจัดการพัฒนาเด็กอย่างไรบ้าง
- 5) ชุมชนคิดว่ามีแหล่งการเรียนรู้ (สถานที่ บุคคล กลุ่มองค์กร) ที่มีความพร้อมจะเข้าร่วมเป็นทุนทางการศึกษา (ทรัพยากรทางการศึกษา) เพื่อใช้ในการจัดประสบการณ์อะไรบ้าง

ซึ่งคณะผู้วิจัย จะได้นำข้อมูลที่ได้จากการจัดทำเวทีชาวบ้านทั้ง 5 ประเด็นมาสรุปดังนี้

ข้อมูลประเด็นที่ 1 ได้แก่ จุดมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตร

ข้อมูลประเด็นที่ 2 ได้แก่ เนื้อหาสาระของหลักสูตร

ข้อมูลประเด็นที่ 3 ได้แก่ การนำหลักสูตรไปใช้ วิธีการจัดกิจกรรม

ข้อมูลประเด็นที่ 4, 5 ได้แก่ การนำหลักสูตรไปใช้ในส่วนหนังสือ วัสดุ ทรัพยากรภูมิปัญญา แหล่งการเรียนรู้ ที่จะสนับสนุนการเรียนรู้

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) ได้ข้อมูลภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กบ้านท้าวบุญเรือง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ทั้ง 10 ประเด็น ที่ชุมชนยอมรับความถูกต้องและสมบูรณ์

(2) ได้ประเด็นหลักในการจัดเสวนา เพื่อเตรียมการพัฒนาหลักสูตร ศูนย์พัฒนาเด็ก โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปภาพที่ 3.26 - 27 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง
ร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาหลักสูตรและการศึกษาดูงาน

6.2.19 กิจกรรมเสวนา “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นศูนย์พัฒนาเด็ก”

1) วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็ก โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (2) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านความต้องการและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร
- (3) เพื่อศึกษาแนวคิดของชุมชนต่อการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็ก

2) ระยะเวลาดำเนินการ

20 เมษายน 2546 (15.00 – 22.00 น.)

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- (1) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง
- (2) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของหมู่บ้านท้าวบุญเรือง
- (3) คณะผู้วิจัย

4) สถานที่และเวลา

บ้านนายทองอินทร์ บุญยวง หมู่บ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

คณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเสวนา “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง” โดยในการเสวนาได้ยึดประเด็นหลัก 5 ประเด็น โดยมีบทสรุปดังนี้

ประเด็นที่ 1 ชุมชนต้องการให้เด็กมีลักษณะอย่างไร

- 1) แสดงความเคารพผู้ใหญ่ได้ถูกต้อง
- 2) พุดจาจะฉาน สุภาพอ่อนโยน
- 3) เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- 4) ช่วยเหลือตนเองได้ เช่น การใช้ห้องน้ำ การแต่งตัว การกิน
- 5) รักความสะอาด รักสิ่งแวดล้อม
- 6) เป็นคนร่าเริง มีความสุข
- 7) สุภาพ สมบูรณ์ แข็งแรง
- 8) กล้าแสดงออก

ประเด็นที่ 2 ชุมชนต้องการให้เด็กรู้อะไรบ้างที่เป็นเรื่องราวของภูมิปัญญาท้องถิ่น / ชุมชน

- 1) วิถีชีวิตชุมชน
 - (1) การก่อตั้ง ประเพณีชุมชน
 - (2) การทำมาหากิน
 - (3) การอยู่ร่วมกัน
 - (4) วัฒนธรรมประเพณี
- 2) ศาสนา
 - (1) พุทธ
- 3) การปกครอง
- 4) พืช สมุนไพร
- 5) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น
- 6) ดนตรีพื้นเมือง

ประเด็นที่ 3 กระบวนการเรียนรู้ / วิธีการที่ต้องการนำไปใช้ในการพัฒนาเด็ก

- 1) ส่งเสริมการเรียนรู้จากของจริงในท้องถิ่น
- 2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ
- 3) พาเด็กไปศึกษานอกสถานที่

ประเด็นที่ 4 องค์กรและชุมชนจะให้การสนับสนุนต่อการพัฒนาเด็กในศูนย์

- 1) บุคลากรในชุมชนมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในทุกด้าน
 - (1) งบประมาณ
 - (2) สิ่งของ
 - (3) แรงงาน ความคิด
 - (4) เป็นวิทยากร

ประเด็นที่ 5 แหล่งการเรียนรู้

- 1) สถานที่
 - (1) วัด โรงเรียน
 - (2) โรงงานผลิตแอนดิก
 - (3) ฟาร์มไก่ เป็ด คุณชนะ กันตะศรี หมู่ที่ 3
คุณประยูร ไชยน้อย หมู่ที่ 13
คุณผาย รัตนไตร หมู่ที่ 13

บุคคล

1. พ่อหนานคำ	ไบแบน	หมู่ 13	จักรสาน
2. พ่อแก้ว	ยานนท์	หมู่ 3	วิถีชีวิต
3. พ่อมูล	ราชธานี	หมู่ 3	นิทาน
4. ยายป้อ	ทองคำ	หมู่ 3	การอบรมเลี้ยงดู
5. พ่อหนานแก้ว	ใจสตัย	หมู่ 3	สมุนไพรและพิธีกรรม
6. พระครูธรรมธร นิภาธโร	เจ้าอาวาสวัดท้าวบุญเรือง		ศาสนา

กลุ่มองค์กร

1. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข	หมู่ 3, 13
2. กลุ่มแม่บ้าน	หมู่ 3, 13
3. กลุ่มผู้สูงอายุ	หมู่ 3, 13
4. กลุ่มออมทรัพย์	หมู่ 3, 13

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

- (1) ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและศักยภาพของชุมชนที่จะใช้เป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- (2) ได้แนวคิดและหลักการพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
- (3) ได้ร่วมกับชุมชนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของศูนย์พัฒนาเด็ก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัย เรื่องการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการวิจัย เพื่อตอบโจทย์วิจัย คำถามวิจัยและวัตถุประสงค์การวิเคราะห์ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัย
2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
3. กลุ่มผู้ร่วมกระบวนการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. กิจกรรมการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธี แบบผสมผสานงานวิธีการวิจัยประยุกต์กับการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

มีขั้นตอนและองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

2.1 ช่วงเตรียมการก่อนการวิจัย

2.1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการจัดการศึกษา แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย แนวคิดการบูรณาการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่น และการจัดการศึกษาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

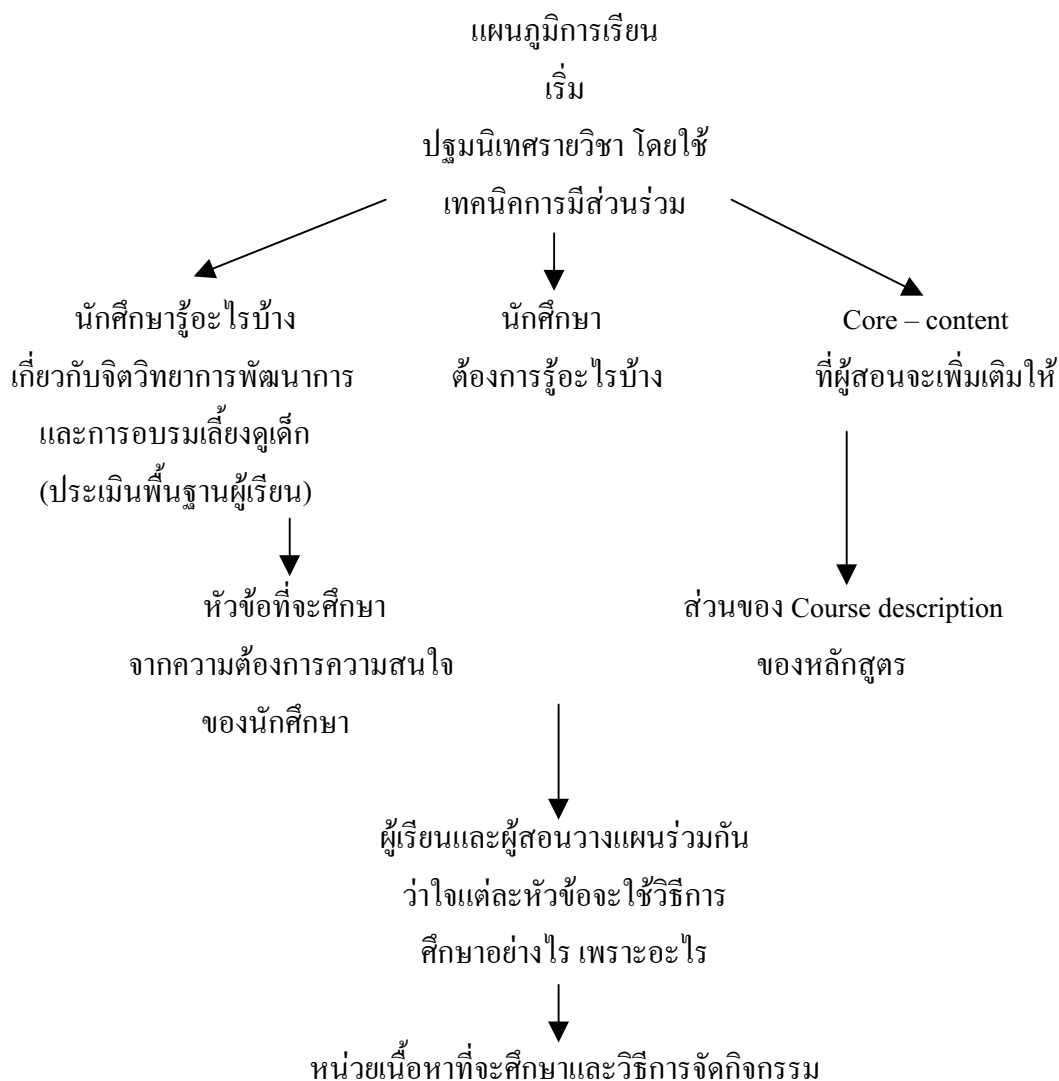
2.1.2 การศึกษาพื้นที่วิจัย ตามบริบทและปัจจัยของชุมชนที่เกี่ยวข้อง การกระจายอำนาจ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและนักวิจัยร่วม ในพื้นที่ตำบลบ้านแหวน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

2.1.3 สร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่

1) ด้านบูรณาการการศึกษากับการวิจัย วัสดุหลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ แนวการสอน แผนการเรียน เอกสารประกอบการเรียน สื่อการเรียน แบบฝึกหัดแบบประเมิน แบบทดสอบต่าง ๆ

2.2 ช่วงการดำเนินการวิจัย ช่วงที่ 1 เป็นการวิจัยตามกระบวนการบูรณาการการจัดการศึกษาในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ตลอด 1 ภาคเรียน พร้อมกับเป็นช่วงของการพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยองค์กรชุมชน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

กิจกรรมที่ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ ดัง Model ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมบูรณาการกระบวนการจัดการศึกษากับงานวิจัย เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

2.3 ระยะที่ 3 ช่วงการดำเนินการวิจัย

หลังการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในช่วงนี้จะเป็นการนำเอาข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ในช่วงการบูรณาการการเรียนการศึกษามาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับศูนย์เด็กเล็ก และการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก โดยองค์กรชุมชนเต็มรูปแบบ

3. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้ร่วมวิจัย ดังนี้

- 3.1 นักศึกษาโปรแกรมการศึกษาศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จำนวน 67 คน ที่เลือกโดยเจาะจง
- 3.2 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ตำบลบ้านแหวน
- 3.3 ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน จำนวน 2 คน
- 3.4 ตัวแทนผู้ปกครองเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง จำนวน 6 คน
- 3.5 บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาของตำบลบ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ จำนวน 20 คน
- 3.6 ตัวแทนประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรือง จำนวน 1 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

4.1 ระยะที่ 1 ช่วงเตรียมการวิจัย ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การประชุมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การจัดเวทีแล้วเก็บบันทึกด้วยแถบเสียง วิดีทัศน์ รูปภาพและการบันทึกถ้อยคำและบันทึกชมรมในรูปแบบเอกสาร

4.2 ระยะที่ 2 ช่วงการดำเนินการวิจัย ของการบูรณาการการจัดศึกษากับงานวิจัยและพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามแผนภูมิการเรียนรู้ วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาชุมชน การนำเสนอผลงาน การสะท้อนความคิดเห็น แบบประเมิน แบบทดสอบ การจัดเวทีเสวนา การประชุมแบบไม่เป็นทางการ แล้วบันทึกข้อมูลที่ได้ในรูปแบบการจดบันทึก บันทึกโดยใช้แถบเสียง วิดีทัศน์ รูปภาพ

4.3 ระยะที่ 3 ช่วงการดำเนินการวิจัย เป็นการทดลองใช้หลักสูตรและการบริหารจัดการเต็มรูปแบบ ในช่วงนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการและเครื่องมือ ได้แก่ แบบประเมินการนิเทศ แบบสังเกตการจัดกิจกรรม การสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุมและการจัดเวทีเสวนา แล้วบันทึกข้อมูล โดยการจดบันทึก บันทึกโดยใช้แถบเสียง วิดีทัศน์และรูปภาพ

5. การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลจากการดำเนินกิจกรรมตลอดกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้ยึดวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการดังนี้

5.1 ด้านแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ซึ่งศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาพื้นที่เป้าหมาย คณะผู้วิจัยได้นำมาประมวลไว้ตามประเด็นศึกษา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

5.2 ด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาและการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ได้ร่วมกระบวนการบูรณาการจัดการศึกษากับการวิจัย คณะผู้วิจัยได้นำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่กิจกรรมปฐมนิเทศ จนกระทั่งกิจกรรมสรุปทบทวนและสะท้อนความคิด ซึ่งการประมวลผลดังกล่าวนี้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักศึกษาและคณะผู้วิจัย หลังจากนั้นได้นำข้อมูลที่ได้ประมวลไว้มานำวิเคราะห์ตามจุดประสงค์ของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยใช้การพรรณนาความ

5.3 ด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาและการเรียนรู้ของคนในชุมชนและผู้มีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ช่วงการเตรียมก่อนการวิจัยจนถึงช่วงการบริหารจัดการศูนย์เต็มรูปแบบ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและประมวลผลแล้ว ได้นำมาวิเคราะห์ตามประเด็นวิจัยและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้การพรรณนาความ โดยสรุปแนวทางการประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ในภาพรวมเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงใช้การพรรณนาความตามประเด็นศึกษา

6. กิจกรรมการวิจัย

ผลการดำเนินการวิจัยตลอดกระบวนการวิจัยทั้ง 3 ระยะ มีกิจกรรมการวิจัยที่นำไปสู่การตอบคำถามวิจัย ดังต่อไปนี้

ผลการดำเนินการในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอผลการดำเนินการตั้งแต่ระยะที่ 1 - ระยะที่ 3 ซึ่งมีผลการดำเนินงานตามลำดับกิจกรรม ดังต่อไปนี้

6.1 ผลการดำเนินงานระยะที่ 1 ช่วงเตรียมการวิจัย

เนื่องจากในช่วงปี 2543 – 2545 ที่ผ่านมานโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะแนวคิดด้านการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย ซึ่งเริ่มได้มีการถ่ายโอนไปยังองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2545 จึงทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบได้เริ่มเตรียมความพร้อมและตื่นตัว เพื่อที่จะหาแนวทางในการดำเนินงาน ดังนั้น อบต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ พร้อมด้วยผู้นำชุมชน โดยเฉพาะหมู่บ้านท้าวบุญเรือง จึงได้เริ่มเคลื่อนไหวและมองเห็นความสำคัญดังกล่าว ประกอบทั้งผู้วิจัยได้มีโอกาสร่วมงานในชุมชนมาโดยตลอด จึงได้เริ่มดำเนินการเตรียมการวิจัยตั้งแต่มิถุนายน 2545 – พฤศจิกายน 2546 โดยมีกิจกรรมหลักทั้งหมด 3 กิจกรรมดังนี้ คือ

6.1.1 กิจกรรมที่ 1 การศึกษาพื้นที่

1) **วัตถุประสงค์** ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน สร้างความเข้าใจ ในพื้นที่ เป้าหมาย

2) **วิธีการดำเนินกิจกรรม** ผู้วิจัยเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ต.บ้านแหวน เพื่อรับฟังปัญหา ความต้องการของชุมชน แนวคิด เกี่ยวกับการจัดการศึกษา รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการและมีการปรึกษาและวางแผน ร่วมกันในด้านต่าง ๆ เช่น ทรัพยากร ความพร้อมของแต่ละพื้นที่

3) **ระยะเวลาดำเนินการ** มิถุนายน – กรกฎาคม 2545

4) **ผู้เข้าร่วมกิจกรรม** ได้แก่ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน คณะกรรมการการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชนและคณะผู้วิจัย

5) **สถานที่และเวลา** เป็นการประชุม เพื่อปรึกษาหารือ ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน อ.หางดง

6) **ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม** ได้รับทราบว่าคุณสมบัติพัฒนาเด็กใน อบต.บ้านแหวน มีอยู่เดิม 4 ศูนย์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านไร่ ศูนย์พัฒนาเด็กโรงเรียนวัดจอมทอง ศูนย์พัฒนาเด็กวัดช่างคำและศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง และยังได้รับทราบปัญหา การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กที่มีอยู่เดิม เช่น งบประมาณมีไม่เพียงพอ คุณภาพของผู้ดูแลเด็กยังไม่ดีมีมาตรฐาน สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กไม่มีคุณภาพ จำนวนเด็กที่มารับบริการในศูนย์ฯ ลดลงเนื่องจากผู้ปกครองไม่เชื่อถือ ความขัดแย้งของผู้บริหารในศูนย์และความยุ่งยากในการ ตรวจสอบการใช้งบประมาณ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้รับทราบความต้องการของชุมชนในภาพรวม ว่าต้องการจะดำเนินการพัฒนาศูนย์เด็กให้เป็นศูนย์ที่มีคุณภาพ ขอให้อบต.จัดสรรงบประมาณ สนับสนุนและให้พยายามหาแนวทางพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน เช่น มีวิถีชีวิตในวัฒนธรรมอันดีงามของคนล้านนา เป็นต้น

ซึ่งการประชุมครั้งสุดท้าย ณ วันที่ 19 มิถุนายน 2545 ที่ประชุมได้มีมติ ดังนี้

1. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก 2 แห่งคือ ศูนย์พัฒนาเด็ก บ้านไร่และศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

2. ควรตั้งศูนย์ในลักษณะศูนย์ของชุมชน บริหารจัดการโดยชุมชน

3. การจัดทำศูนย์พัฒนาเด็ก ให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน จัดงบประมาณ สนับสนุน โดยให้แต่ละศูนย์ฯ จัดการบริหารเอง

4. ประชาคมตำบล มีมติเห็นพ้องให้อบต.บ้านแหวน ดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ได้เลย โดยจัดสรรงบประมาณในแผนการจัดการศึกษาของอบต. ประจำปี 2546 เป็นเงินทั้งสิ้น 820,000 บาท

นอกจากนี้ในที่ประชุมได้มอบให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 2 ศูนย์ดังกล่าวข้างต้นไปดำเนินการเตรียมจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์

จากการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนและการประชุมร่วมกับชุมชนและคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง ทำให้คณะผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความต้องการและความพร้อมของชุมชนในแต่ละด้าน ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กทั้ง 4 แห่ง (ศูนย์พัฒนาเด็กที่มีอยู่เดิม 2 แห่ง คือ ศูนย์ช้างคำและศูนย์จอมทอง และที่จะพัฒนาขึ้นใหม่ คือศูนย์บ้านท้าวบุญเรือง, ศูนย์บ้านไร่)

จึงร่วมกันตัดสินใจเลือก ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง หมู่บ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง เป็นพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้

6.1.2 กิจกรรมที่ 2 การจัดเวทีชาวบ้าน

1) **วัตถุประสงค์** เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาและแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกับชาวบ้านในชุมชน เพื่อหาแนวทางในการดำเนินการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของชุมชน

2) **วิธีการดำเนินกิจกรรม** หลังจากคณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการวิจัยไว้ที่ ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองแล้ว จึงได้ร่วมกันจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายโอนการจัดการศึกษามายังชุมชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนที่มาร่วมกิจกรรมดังกล่าว ได้สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิด แนวทาง ในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของชุมชนร่วมกันวิเคราะห์หาจุดอ่อน, จุดแข็งของชุมชน โดยจัดทำ SWOT

3) **ระยะเวลาดำเนินการ** สิงหาคม – กันยายน 2545

4) **ผู้เข้าร่วมกิจกรรม** ได้แก่ ประธานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ต.บ้านแหวน คณะกรรมการการศึกษา คณะกรรมการประจำหมู่บ้าน เจ้าอาวาส ชาวบ้าน ผู้ที่เกี่ยวข้องและคณะผู้วิจัย

5) **สถานที่เวลา** ทุกครั้งจะใช้เวลาประมาณ 19.00 – 21.00 น. สถานที่จะเป็นห้องประชุมของโรงเรียนประจำหมู่บ้าน หรือศาลาวัดในหมู่บ้าน

6) **ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม** : จากการดำเนินกิจกรรมจัดเวทีชาวบ้าน ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน รวมทั้งคณะผู้วิจัยได้รับทราบแนวคิดและข้อมูลอันเป็นประโยชน์ยิ่งในการดำเนินการวิจัยในช่วงต่อมา กล่าวคือ

(1) ชุมชนมีความเข้าใจในระดับหนึ่งเกี่ยวกับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาไปยังท้องถิ่น

(2) ชุมชนมีความมุ่งมั่นและมีความพร้อมในการร่วมพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กของชุมชน โดยชุมชนต้องการเป็นผู้บริหารจัดการเอง

(3) จากการทำ SWOT ชุมชนสามารถทราบถึงศักยภาพของชุมชนเองดังนี้

จุดแข็ง

1. มีทรัพยากรบุคคลในชุมชนที่มีความเข้าใจด้านการศึกษา
2. มีทรัพยากรด้านอื่น ๆ ในชุมชนที่จะสนับสนุน
3. บุคคลในชุมชนมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ
4. ชุมชนมีความสามารถในการระดมทุนจากองค์กรในชุมชน
5. สถานที่ที่จะพัฒนาเป็นศูนย์อยู่ในทำเลที่ดี
6. มีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ

จุดอ่อน

1. จำนวนเด็กในศูนย์เดิมลดลง
2. สภาพแวดล้อมของศูนย์เดิมไม่มี
3. ความเชื่อมั่น ความศรัทธาของผู้ปกครองต่อศูนย์พัฒนาเด็ก

ลดลง

4. ค่านิยมของคนในชุมชนนิยมส่งลูกไปเรียนในเมือง

โอกาส

1. นโยบายรัฐบาลเปิดโอกาส กระแสการปฏิรูปการศึกษา
2. อบต.สนับสนุนงบประมาณบางส่วน
3. ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรืองสนับสนุนอาคาร

ห้องประชุมเก่าโรงเรียน เพื่อให้ใช้เป็นสถานที่พัฒนาเป็นศูนย์เด็ก

จากข้อมูลดังกล่าวที่ได้จากการทำกิจกรรมที่ 2 คณะผู้วิจัยได้รวบรวมนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อดำเนินการกิจกรรมที่ 3 และกิจกรรมที่ 4 ต่อไป

6.1.3 กิจกรรมการวางแผนเป้าหมายของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการแต่งตั้ง

คณะกรรมการศูนย์

1) **วัตถุประสงค์** เพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกันและหารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของชุมชน

2) **วิธีการดำเนินกิจกรรม** คณะผู้วิจัยได้ร่วมกับชาวบ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมแบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้ดำเนินการหลายครั้ง โดยสรุปแล้ว มีประเด็นหลักสำคัญ ดังนี้

- (1) เลือกคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- (2) สร้างข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินงาน
- (3) หาแนวทางในการระดมทุนในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก

- (4) ร่างระเบียบของศูนย์พัฒนาเด็ก
- (5) ประชาสัมพันธ์ศูนย์
- (6) เปิดรับสมัครครูประจำศูนย์
- (7) กำหนดแนวทางรูปแบบในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของชุมชน

3) ระยะเวลาดำเนินการ กันยายน – ตุลาคม 2545

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ คณะกรรมการตำบล ผู้นำองค์กรในชุมชน เจ้าอาวาส อาจารย์ใหญ่ ชาวบ้านและคณะผู้วิจัย

5) สถานที่และเวลา การประชุมทุกครั้งจะใช้เวลาช่วงกลางคืนประมาณ 19.00 – 21.00 น. สถานที่จะใช้ห้องประชุมของโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรืองและ บ้านของคณะกรรมการตำบลตามความเหมาะสม

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม จากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ได้มีผลลัพธ์ที่สำคัญดังนี้

(1) ได้คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 20 คน โดยแบ่ง 6 ฝ่าย ได้ข้อตกลงที่ชัดเจนในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ว่าจะเป็นศูนย์พัฒนาเด็กของชุมชนและบริหารจัดการโดยชุมชนทุกคนในชุมชน ต้องมีส่วนร่วม

(2) ได้แนวทางในการระดมทุนเบื้องต้น เพื่อนำมาใช้จ่ายในการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงศูนย์ โดยยืมสำรองจากองค์กรในชุมชน จัดการทอดผ้าป่า รับบริจาคทั่วไปตามกำลังศรัทธา

(4) ได้ระเบียบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(5) ประกาศรับสมัครครูพี่เลี้ยงเด็กและดำเนินการสอนเสร็จสิ้น คัดเลือกได้ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 คน วุฒิปริญญาตรี วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย อัตราเงินเดือน 4,100 บาท / คน / เดือน

(6) ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยจัดทำแผ่นพับและป้ายผ้า

(7) ได้ข้อสรุปรูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะพัฒนาดังนี้

(7.1) ด้านการบริหาร บริหารโดยชุมชนในรูปคณะกรรมการของศูนย์ที่เลือก โดยบุคคลในชุมชน และงบประมาณส่วนหนึ่งได้จากการสนับสนุนของอบต.และอีกส่วนหนึ่งได้จากผู้ปกครองเด็กและผู้บริจาค

(7.2) ด้านวิชาการ หลักสูตรที่จะใช้ในการจัดกิจกรรม จะเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนและลำนานาเป็นสำคัญ

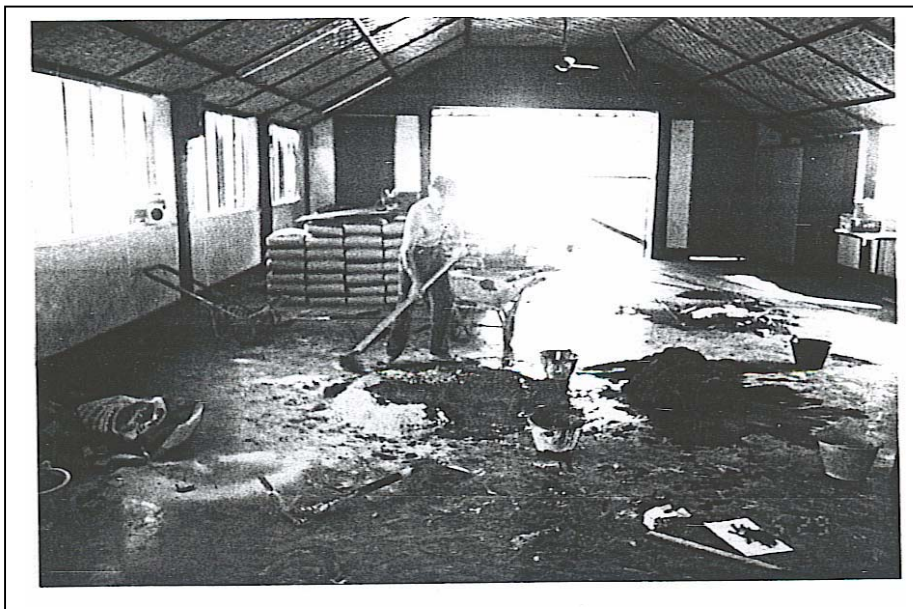
เมื่อดำเนินการกิจกรรมดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว ก็ได้ทำพิธีเปิดศูนย์ในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2546 และเปิดดำเนินการในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 โดยมีเด็กในศูนย์รวมทั้งสิ้น 38 คน ครูประจำศูนย์ 2 คน

ภาพประกอบกิจกรรม

การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรืองในระยะเริ่มต้น

รูปภาพที่ 3.2 ชาวบ้านร่วมกันรื้อถอนอาคารหอประชุมเดิมของโรงเรียนท้าวบุญเรือง

รูปภาพที่ 3.3 ชาวบ้านร่วมกันรื้อถอนอาคารหอประชุมเดิมของโรงเรียนท้าวบุญเรือง